

5. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень : навч. посіб. Харків : НТУ «ХПІ», 2009. 142 с.

6. Кульчицький І. М. Концептуалізація понять «модель» та «моделювання» у наукових дослідженнях. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/31460/1/20-273-284.pdf>.

УДК 343.98

Мамонтова Л. В., ст. наук. співробітник Харківського НДІСЕ,

Степанова О. В., наук. співробітник Харківського НДІСЕ

ВИЗНАЧЕННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ПЕНСІЙ НАУКОВИМ (НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМ) ПРАЦІВНИКАМ

Розглянуто питання щодо умов та джерел фінансування пенсій науковим (науково-педагогічним) працівникам установ, організацій та закладів усіх форм власності за період з 1991 р. по теперішній час.

На сьогодні значно зросла кількість експертиз, під час проведення яких необхідно визначати частку пенсій, призначених науковим (науково-педагогічним) працівникам, яка фінансується за рахунок тих установ, організацій та закладів, на яких раніше працювали зазначені особи.

Закон «Про наукову і науково-технічну діяльність» вперше в Україні було прийнято 13.12.1991 за № 1977–ХІІ [1]. Цей Закон визначав не тільки правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку науково-технічної сфери, а й умови пенсійного забезпечення наукових працівників (стаття 24 Закону [1]) та джерела його фінансування (п.4 Прикінцевих положень Закону [1]).

Пенсії науковим (науково-педагогічним) працівникам призначались згідно з положеннями статті 24 Закону [1] і 100 % фінансувались за рахунок коштів державного бюджету (п.4 Прикінцевих положень Закону [1]).

Законом України від 06.04.2000 № 1646–ІІІ «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2] статтю 24 Закону [1] доповнено частиною 6 такого змісту: «Різниця між сумою призначення пенсії за цим Законом та сумою пенсії, обчисленою відповідно до інших законодавчих актів, на яку має право дана особа, фінансується для наукових (науково-педагогічних) працівників бюджетних установ і організацій за рахунок державного бюджету, а для наукових (науково-педагогічних) працівників інших підприємств і організацій – за рахунок коштів цих підприємств і організацій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України».

Тобто з травня 2000 передбачалось, що різниця в сумах пенсій фінансується як за рахунок державного бюджету (для наукових (науково-педагогічних) працівників бюджетних установ і організацій), так і за рахунок коштів інших установ, організацій та закладів (для наукових (науково-педагогічних) працівників небюджетних установ і організацій).

Для реалізації положень ч.6. ст. 24 Закону [1] розроблено «Порядок фінансування різниці між сумою пенсії, призначеної науковим (науково-педагогічним) працівникам державних небюджетних підприємств, установ, організацій та вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації згідно із Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність», та сумою пенсії, обчисленою відповідно до інших законодавчих актів, на яку мають право зазначені особи», який затверджено постановою КМУ від 24.03.2004 №372 [3].

Порядком [3] визначено механізм фінансування різниці між сумою пенсії, призначеної науковим (науково-педагогічним) працівникам державних небюджетних підприємств, установ, організацій та вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації згідно із Законом [1], та сумою пенсії, обчисленою відповідно до інших законодавчих актів, на яку мають право зазначені особи (далі – різниця у розмірі пенсії).

В подальшому, 26.11.2015 прийнято новий Закон «Про наукову і науково-технічну діяльність» за №848 [4] (набув чинності з 13.01.2016).

Законом [4] також врегульовано питання щодо фінансування пенсій науковим (науково-педагогічним) працівникам та різниці між сумами пенсій. Пунктом 5 Розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону [4] визначено, що до 1 січня 2017 року різниця між сумою пенсії, призначеної відповідно до цього Закону, та сумою пенсії із солідарної системи, обчисленої згідно

із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 N1058–IV [5], на яку має право науковий працівник, фінансується:

- для наукових (науково-педагогічних) працівників державних бюджетних наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів – за рахунок коштів державного бюджету;
- для наукових (науково-педагогічних) працівників інших державних підприємств, установ, організацій та вищих навчальних закладів – за рахунок коштів цих підприємств, установ, організацій та закладів, а також коштів державного бюджету в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Згідно з Розділом VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону [4] ч.6 ст. 37, яка набула чинності з 01.01.2017, викладена в такій редакції:

«Різниця між сумою пенсії, призначеної відповідно до цього Закону, та сумою пенсії із солідарної системи, обчисленої згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», на яку має право науковий працівник, фінансується:

- для наукових (науково-педагогічних) працівників державних, комунальних наукових установ, організацій, підприємств та вищих навчальних закладів, а також інших наукових установ, які згідно із статтею 12 цього Закону включені до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, – за рахунок коштів державного бюджету з урахуванням надходжень від сплати єдиного внеску у розмірі, встановленому частиною дев'ятою статті 8 Закону України від 26.06.1997 № 400/97–ВР «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [6] для цієї категорії працівників;
- для наукових (науково-педагогічних) працівників інших наукових установ, організацій, підприємств та вищих навчальних закладів – за рахунок коштів цих установ, організацій, підприємств та закладів».

Пунктом 27 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 № 2148–VIII [7] статтю 37 Закону [4] викладено в новій редакції:

«1. Пенсійне забезпечення наукових (науково-педагогічних) працівників здійснюється відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (Зміни діють з 11.10.2017 р.)».

Цими змінами остаточно визначено, що пенсії науковим (науково-педагогічним) працівникам установ, організацій та підприємств усіх форм власності з 11.10.2017 призначаються згідно із Законом [4] і 100 % фінансуються із солідарної системи за рахунок коштів Пенсійного фонду України.

Аналізом вищенаведених законодавчих актів встановлено, що:

- в період до 16.05.2000 пенсії, призначені науковим (науково-педагогічним) працівникам установ та організацій усіх форм власності відповідно до Закону [1], 100 % фінансувались за рахунок коштів державного бюджету;

— з 16.05.2000 до 01.01.2017 різниця між сумою пенсій, призначених відповідно до Законів [1] і [4], та сумою пенсій із солідарної системи, обчисленої згідно із Законом [5], на яку має право науковий працівник, фінансувались:

- для наукових (науково-педагогічних) працівників державних бюджетних наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів – за рахунок коштів державного бюджету;
- для наукових (науково-педагогічних) працівників інших державних підприємств, установ, організацій та вищих навчальних закладів – за рахунок коштів цих підприємств, установ, організацій та закладів, а також коштів державного бюджету в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- для наукових (науково-педагогічних) працівників недержавних наукових установ, організацій та вищих навчальних закладів – за рахунок коштів цих установ, організацій та закладів;
- 01.01.2017 по 10.10.2017 різниця між сумою пенсії, призначеної відповідно до Закону [4], та сумою пенсії із солідарної системи, обчисленої згідно із Законом [5], на яку має право науковий працівник, фінансувалась:

- для наукових (науково-педагогічних) працівників державних, комунальних наукових установ, організацій, підприємств та вищих навчальних закладів, а також інших наукових установ, які згідно із статтею 12 Закону [4], включені до Державного реєстру

наукових установ, яким надається підтримка держави, – за рахунок коштів державного бюджету з урахуванням надходжень від сплати єдиного внеску у розмірі, встановленому частиною дев'ятою статті 8 Закону [6] для цієї категорії працівників;

— для наукових (науково-педагогічних) працівників інших наукових установ, організацій, підприємств та вищих навчальних закладів – за рахунок коштів цих установ, організацій, підприємств та закладів;

— з 11.10.2017 пенсії, призначені згідно із Законом [4] науковим (науково-педагогічним) працівникам наукових установ, організацій та установ усіх форм власності, фінансуються 100 % із солідарної системи за рахунок коштів Пенсійного фонду України.

Список використаних джерел:

1. Про наукову і науково-технічну діяльність : закон України від 13.12.1991 № 1977–ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977–12> (дата звернення: 27.02.2019).

2. Про внесення змін до Закону України Про наукову і науково-технічну діяльність : закон України від 06.04.2000 № 1646–ІІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1646–14> (дата звернення: 27.02.2019).

3. Порядок фінансування різниці між сумою пенсії, призначеної науковим (науково-педагогічним) працівникам державних не бюджетних підприємств, установ, організацій та вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації згідно із Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність», та сумою пенсії, обчисленою відповідно до інших законодавчих актів, на яку мають право зазначені особи : постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 № 372 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/372–2004–п> (дата звернення: 27.02.2019).

4. Про наукову і науково-технічну діяльність : закон України від 26.11.2015 № 848–VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848–19> (дата звернення: 27.02.2019).

5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : закон України від 09.07.2003 № 1058–IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058–15> (дата звернення: 27.02.2019).

6. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : закон України від 26.06.1997 № 400/97–ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464–17> (дата звернення: 27.02.2019).

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій : закон України від 03.10.2017 № 2148–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2148–19> (дата звернення: 27.02.2019).

УДК 343.98

*Говорова К. І., наук. співробітник Харківського НДІСЕ
E-mail: kg0667241734@gmail.com*

ДО ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ОТРИМАННЯ ТА НЕЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ КРЕДИТНИХ КОШТІВ

Економічний підйом України в 2000–2007 роках і пов'язані з ним зростання грошових доходів населення; розширення пропозиції товарів і послуг на споживчому ринку створили сприятливі умови для розвитку кредитування не тільки приватних осіб, але й великих підприємств на території України. Більшість банків пропонували послуги з кредитування приватних осіб, постійно розширюючи та модифікуючи їх перелік. Кредити населенню надавалися як в гривні, так і в іноземній валюті. У 2004–2005 роках обсяги кредитів, наданих фізичним особам, зростали приблизно на 100 % за рік. У 2006 р. темпи їх приросту дещо сповільнилися.

В умовах фінансової кризи темпи розвитку споживчого кредитування дещо знизилися, що було обумовлено зниженням рівня грошових доходів населення та зростанням рівня безробіття. Збільшилася і частка прострочених кредитів. Надалі терміни кредитування поступово стали зростати, ставки знижуватися, тому в цілому, ринок кредитів поживався. Починаючи з 2010 р. темпи зростання споживчих кредитів пришвидшуються, обганяючи темпи зростання кредитів у реальному секторі економіки. Стрімкий розвиток кредитування обумовив зростання різного роду зловживань у вказаній сфері економіки.

Судова економічна експертиза, досліджуючи кредитно-фінансові операції, сприяє запобіганню порушень законодавства, які виникають між суб'єктами злочинної діяльності, якими можуть бути як кредитори (банки, фонди, асоціації), так і позичальники (юридичні та фізичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності).

Статтею 222 Кримінального кодексу України передбачено кримінальну відповідальність за надання громадянином-підприємцем або засновником чи власником суб'єкта господарської діяльності, а також службовою особою суб'єкта господарської діяльності завідомо неправдивої інформації органам державної влади чи органам влади місцевого самоврядування, банкам або